

30.8.2022

Dnro V/23082/2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö
VN/17575/2021

Lausuntopyyntöne 22.6.2022

Opetus ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta.

SORA-säännöksillä tarkoitetaan ammatillista koulutusta ja korkeakoulutusta koskevaan lainsäädäntöön sisältyviä sisällöltään pääosin yhtäläisiä säännöksiä, jotka koskevat opiskelijaksi ottamisen esteitä, opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, huumausainetestausta sekä näihin liittyviä kurinpitotoimia. Sääntely tuli voimaan 1.1.2012, jolloin säännökset lisättiin ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin (631/1998), yliopistolakiin (558/2009) ja ammattikorkeakoululakiin (351/2003).

Esityksen tavoitteena on parantaa alaikäisten turvallisuutta, potilas- ja asiakasturvallisuutta ja liikenteen turvallisuutta sekä opiskelijoiden oikeusturvaa selkeyttämällä ja täydentämällä voimassa olevaa sääntelyä SORA-loppuraportin ehdotusten mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on parantaa iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden turvallisuutta. Tavoitteena on parantaa myös muiden henkilöiden turvallisuutta ja opiskelijan oikeusturvaa SORA-prosessin eri vaiheissa. Lisäksi tavoitteena on yhdenmukaistaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja palauttamiseen liittyvä muutoksenhakusääntely vastaamaan hallintoasioiden muutoksenhakua koskevaa yleissääntelyä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia sekä niihin liittyviä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 26 §:ää ja rikosrekisterilain 6 §:ää. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annettu laki. Ehdotuksen mukaan opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevasta päätöksestä haettaisiin jatkossa muutosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti hallinto-oikeudesta.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännöksiä koulutuksen

30.8.2022

Dnro V/23082/2022

järjestäjän opiskelijaksi ottamisen esteistä, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, huumausainetestauksesta sekä näihin liittyvistä kurinpitotoimista.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaan asiaan liittyviä tietojensaantivelvoitteita ja -oikeuksia, erityisesti vireillä olevaan prosessiin liittyen. Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettävän oikeudesta evätä opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos hänet on määrätty laeissa tarkoitetulla tavalla huumausainetestaukseen. Opiskelijalta voitaisiin ehdotuksen mukaan evätä vastaava osallistumisoikeus myös opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn aikana enintään kuukaudeksi kerrallaan. Lisäksi ehdotetaan, että opiskelija katsottaisiin eronneeksi tai menettäisi opiskeluoikeutensa, kun opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2023. Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetun lain kumoamisesta tulisi kuitenkin voimaan 1.1.2024.

Valvira toteaa lausuntonaan eräiden keskeisten muutosehdotusten osalta seuraavaa:

Valvira pitää vireille tulleeseen SORA-prosessiin liittyviin tietojenanto-velvoitteeseen ja tietojensaantioikeuteen ehdotettuja täydennyksiä kannatettavana. Erityisesti täydennykset koulutuksen järjestäjän tiedonsaantioikeuteen kesken jääneiden sora-asioiden osalta on tarpeellinen. Näin koulutuksenjärjestäjän on mahdollista arvioida opiskelijan opiskelijaksi ottamisen tai opiskeluoikeuden jatkamisen edellytyksiä niissä tilanteissa, joissa henkilöllä on taustalla aiempia kesken jääneitä sora-asioita, joissa ei ole tehty päätöstä. Valvira näkee tärkeänä, että opiskelijaan kohdistetaan sorasäännösten mukaiset toimenpiteet sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilön ammattiin johtavaan tutkintoon opiskellessa, jos opintojen aikana ilmenee sorasäännösten mukaisia haasteita, eikä viranomaisen toimesta siinä vaiheessa, kun henkilö valmistuttuaan hakee ammatinharjoittamisoikeutta. On parempi, että opiskelija saa mahdollisimman varhain apua ja tukea koulutuksen järjestäjältä ja tarvittaessa hänet ohjataan muulle soveltuvalle alalle, kuin että tutkintoon valmistunut jää asiansa kanssa yksin valmistumisen jälkeen saamatta kuitenkaan ammatinharjoittamisoikeutta. Kahden vuoden rajaus tiedonsaantioikeuteen sellaisista sora-asioista, joissa ei ole tehty päätöstä, on Valviran näemyksen mukaan perusteltu ja hyvä lisäys.

Valviralla on edelleen tutkinnon suorittamisen jälkeen, ammatinharjoittamisoikeutta haettaessa, mahdollisuus arvioida terveydenhuollon ammattiin valmistuneen hakijan kykyä toimia asianomaisessa ammatissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 25 §:n 4–6 momentin mukaisesti, jos esimerkiksi Valviralle tehtyjen sorailmoitusten perusteella tämä katsotaan tarpeelliseksi. Tämän vuoksi on tärkeää, että koulutuksen järjestäjän

30.8.2022

Dnro V/23082/2022

ilmoitusvelvollisuutta Valviralle täsmennettäisiin tai vähintäänkin nyt ehdotettuun hallituksen esitykseen lisättäisiin maininta siitä, mitä Valviralle toimitettavat välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta tarkalleen ottaen ovat. Valvira toteaa, että sen tulisi saada koulutuksen järjestäjältä ne tiedot, joiden perusteella koulutuksen järjestäjä on ryhtynyt sorasäännösten mukaisesti opiskeluoikeuden peruuttamista koskeviin toimenpiteisiin. Eli samat tiedot perusteluineen, jonka johdosta sora-asia on tullut vireille. Lisäksi Valviralle tulee toimittaa opiskelijan nimi ja henkilötunnus, jotta opiskelijaa koskevat tiedot saadaan asianmukaisesti kirjattua asianhallintajärjestelmään ja opiskelija on myöhemmin tunnistettavissa. Henkilötunnus on oleellinen tieto tunnistettavuuden näkökulmasta. Riittävät opiskelijaa koskevat tiedot ja tunnistettavuus ovat tarpeen niissäkin tapauksissa, joissa Valviran on harkittava, ryhtyykö se turvaamistoimenpiteisiin opiskelijan ammatinharjoittamisoikeuden suhteen.

Valvira pitää muun muassa edellä mainitusta syystä sora-asian vireille tulon määrittelyä tarpeellisenä ja tervetulleena lisäyksenä sorasäännöksiin. Valvira pitää tärkeänä, että tiedot vireille tulleesta sora-asiasta toimitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa Valviran tietoon. Valvira ehdottaa, että ilmoitusvelvollisuutta koskeviin sorasäännöksiin lisättäisiin sana viipymättä. Eli koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa viipymättä Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta ja vireilläolon päättymisestä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista. Valvira perustelee ehdotustaan sillä, että SORA-prosessin kohteena oleva opiskelija saattaa olla jo entuudestaan Valviran valvonnan piirissä oleva sosiaali- ja/tai terveydenhuollon ammattihenkilö (esim. lähihoitaja). Lisäksi opiskelijalla saattaa olla terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja -asetuksen mukainen oikeus työskennellä tilapäisesti terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävissä opiskelijana (esim. sairaanhoitajaopiskelija tai 4. tai 5. vuoden lääketieteen opiskelija). Valviran on tällöin SORA-ilmoituksen perustella arvioitava mahdollisen ammattihenkilövalvonnan tarve.

Lisäksi Valvira ehdottaa, että lain perusteluihin täsmennettäisiin vielä, että käytännössä tietojen antaminen viipymättä tarkoittaisi sitä, että koulutuksen järjestäjän tulee tehdä Valviralle ilmoitus vireillä olevasta SORA-prosessista samassa yhteydessä, kun siitä ilmoitetaan opiskelijalle. Eli viimeistään samalla kun opiskelija on määrätty esim. ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 82 §:n 1 momentin mukaisesti tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle varataan tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi. Näin varmistetaan se, että tieto tulee Valviralle riittävän ajoissa. Valviran on tärkeää saada myös ajantasaisesti tiedot SORA-prosessin päättymisestä. Tällä turvataan se, että Valvira voi ottaa prosessin päättymistä koskevat tiedot huomioon omassa hakemus- tai valvonta-asioissaan.

30.8.2022

Dnro V/23082/2022

Ilmoitus tulee tehdä, jos kyse Valviran toimivaltaan kuuluvasta, sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja -asetuksen (564/1994) mukaisesta sosiaali- tai terveydenhuollon ammattiin johtavasta SORA-tutkinnosta. Valvira ehdottaa, että koulutuksenjärjestäjien ilmoituksen teon helpottamiseksi ja selkeyttämiseksi laadittaisiin määrämuotoinen ilmoituslomake. Ilmoituslomakkeessa voisi olla lyhyesti ilmoituksen tekemiseen liittyvää ohjeistusta aikatauluineen ja tietoineen, mitä Valviralle tulee toimittaa. Ilmoituksen voi Valviralle tehdä postitse tai Valviran turvapistoa käyttäen.

Tiedonsaantioikeuteen liittyen Valvira ehdottaa lisäksi, että säännöksiä, jotka koskevat tiedonhaltijan oikeutta antaa salassapitosäännösten estämättä opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja (Yliopistolain 90 a §, ammattikorkeakoululain 65 § ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §), selvennettäisiin. Valviran havaintojen ja kokemuksen perusteella säännösten soveltaminen on joiltain osin epäselvää. Käytännössä epäselvyyttä aiheuttaa se, milloin on kyse terveydentilaa ja toimintakykyä koskevista tiedoista, jotka ovat tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä. Tiedonhaltijan, esim. opiskelijaa hoitavan terveydenhuollon ammattihenkilön, työnantajan tai muun tahon, voi olla joissain tapauksissa vaikea arvioida sitä, milloin terveydentilaa tai toimintakykyä koskevat tiedot ovat nimenomaan tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä. Kyse on kuitenkin muutoin opiskelijaa koskevasta salassa pidettävästä tiedosta, ja epäselvyys tietojenanto-oikeudesta voi nostaa kynnystä saattaa korkeakoulujen tai muun koulutuksenjärjestäjän tietoon opiskelijaa koskevia huolestuttavia tietoja. Lisäksi säännöksissä on määritelty tarkasti mille taholle on missä tilanteissa oikeus edellä mainittuja tietoja on antaa. Tilanteiden ja tahojen tarkka listaus voi helposti lisätä tiedonhaltijan kynnystä ilmoittaa opiskelijaa koskevista tärkeistä tiedoista. Valvira pitää tärkeänä sitä, että opiskelijoita koskevien salassa pidettävien tietojen antamisesta on täsmällisesti säännelty, mutta niiden tilanteiden ja tahojen, joille tietoja voi esimerkiksi korkeakoulussa antaa, yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen voisi olla tämän oikeuden käytön kannalta eduksi. Erityisesti potilas- ja asiakasturvallisuuden mutta myös muiden opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden vuoksi olisi tärkeää, että tieto mahdollisista ongelmista saataisiin mahdollisimman sujuvasti ja nopeasti välitettyä oppilaitoksen tietoon.

Valvira pitää erittäin kannatettavana opiskeluoikeuden peruuttamista koskevien sorasäännösten laajentamista tilanteisiin, joissa koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät edellyttävät iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Tämä parantaisi iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden turvallisuutta, kun opiskeluoikeus voitaisiin peruuttaa ehdotetulla tavalla, mutta lisäksi se lisäisi myös muiden työpaikoilla työskentelevien henkilöiden turvallisuutta. Kuten esityksessä on mainittu, näiden henkilöryhmien parissa työskenteleviltä on voitava edellyttää vastaavaa nuhteettomuutta kuin alaikäisten parissa työskenteleviltä. Opiskelijan rikostausta selvittäminen esityksessä ehdotetulla tavalla on tämänkin vuoksi perusteltua. Peruuttamismahdollisuuden

laajentaminen ei esityksen mukaan vaikuttaisi siihen, minkälaisiin tutkintoihin sorasäännökset tulisivat sovellettavaksi eikä se laajentaisi sorasäännösten soveltamisalaa nykyisestä muutoinkaan.

Myös opiskelijan toiseen koulutukseen siirtämisen yhteydessä edellytettäväksi ehdotettu opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös on Valviran mielestä kannatettava lisäys. Valituskelpoisen päätöksen saaminen on opiskelijan näkökulmasta perusteltua, mutta tuo selkeyttä nykyiseen SORA-prosessiin myös koulutuksenjärjestäjän ja Valviran näkökulmasta. On tärkeää, että myös tällainen päätös SORA-prosessin päättämisestä toimitetaan Valviralle viipymättä.

Valvira pitää hyvänä lisäyksenä sorasäännöksiin ehdotettua mahdollisuutta evätä opiskelijan oikeus osallistua käytännön työtehtäviin tai harjoitteluun, jos opiskelija on määrätty laissa tarkoitetulla tavalla huumausainetestiin tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn ajaksi. Opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun voitaisiin ehdotetun mukaisesti evätä, kunnes opiskelija esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, kuitenkin enintään kuukaudeksi tai opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian käsittelyn ajaksi, kuitenkin enintään kuukaudeksi kerrallaan, jos opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa saadun selvityksen nojalla on perusteltua aihetta epäillä, että henkilö voi vaarantaa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden.

Valvira toteaa, että ehdotetulla mahdollisuudella evätä opiskelijan oikeus osallistua koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun voidaan parantaa asiakkaiden ja potilaiden turvallisuutta, mutta lisäksi parantaa yleisesti turvallisuutta työpaikoilla tilanteessa, jossa opiskelijaa epäillään huumausaineiden käytöstä tai kun opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia on vireillä. Esitetyn ehdotuksen mukaan kuitenkin tilanteessa, jossa opiskelija on määrätty esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, oikeus osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun voitaisiin evätä ehdotuksen mukaisesti enintään kuukaudeksi. Valvira pohtii, voiko tällaisessa tapauksessa syntyä tilanne, jossa oikeus osallistumiseen palaa ehdotetun kuukauden määräjän jälkeen, vaikka opiskelija itse viivyttelisi huumausainetestaukseen menemistä esimerkiksi muutaman viikon. Valvira ehdottaa, että tässäkin tilanteessa oikeus käytännön tehtäviin tai harjoitteluun osallistumiseen voitaisiin evätä enintään kuukaudeksi kerrallaan kuten vireillä olevan SORA-prosessin tapauksessa, tai tätä voitaisiin jatkaa siksi aikaa, kunnes tulokset toimitetaan oppilaitokselle taikka muuten varmistaa se, että opiskelija ei omalla toiminnallaan voisi kiertää osallistumisen epäämistä.

Valvira pitää ehdotusta päätävävällän siirtämisestä rehtorille kannatettavana, jotta opiskelijan oikeuteen osallistua käytännön tehtäviin tai harjoitteluun voidaan puuttua viivytyksettä ja parantaa näin muiden henkilöiden turvallisuus ja terveys.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Lausunto

6 (6)

30.8.2022

Dnro V/23082/2022

Yhteenvetona Valvira toteaa kannattavansa sorasäännöksiin ehdotettuja täsmennyksiä ja lisäyksiä. Valvira katsoo, ettei esityksessä ehdotetuilla ole suoranaisia vaikutuksia Valviran toimintaan. Valvira pitää hyvänä, että SORA-prosessin vireille tulon määritelmää täsmennetään ja prosessissa tehtäviä päätöksiä selvennetään ja sujuvoitetaan. Lisäksi Valvira pitää erittäin hyvänä, että tiedonsaantioikeuksia ja velvollisuuksia laajennetaan ehdotetulla tavalla. Esityksessä on Valviran näkemyksen mukaan huomioitu hyvin myös opiskelijan oikeusturva ja mahdollisuus saada tukea ja ohjausta.

Lopuksi Valvira toteaa, että niin asiakas- ja potilasturvallisuuden kuin muidenkin turvallisuuden kannalta olisi hyödyllistä, että sorasäännökset mahdollistuksineen ja muutoksineen tulisi nykyistä paremmin tunnetuksi oppilaitosten lisäksi myös sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla.

Ratkaistu: 30.08.2022
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Kangas Jenni, Ryhmäpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.